

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-гуманітарного факультету

Оксана ГОМОТЮК

« 29 » 2025р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

20 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІНІНІОТ

Святослав ПИТЕЛЬ

« 29 » 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Тренінг особистісного зростання»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 23 Соціальна робота
спеціальність – 231 Соціальна робота
освітньо-професійна програма – «Соціальна робота»

кафедра психології та соціальної роботи

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік. (сем.)
Денна	2	4	32	14	3	6	95	150	4
Заочна	2	4	8	4	-	-	138	150	4

Тернопіль – ЗУНУ
2025

Робочу програму склав доцент кафедри психології та соціальної роботи,
кандидат педагогічних наук, **Шафранський Володимир Васильович**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальної
роботи, протокол № 1 від «26» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри психології та
соціальної роботи, д.психол.н., професор

Андрій ГІРНЯК

Гарант ОП «Соціальна робота»
к.е.н., доцент

Світлана МИКОЛЮК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТРЕНІНГ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ»

1. Опис дисципліни «Тренінг особистісного зростання»

Дисципліна “Тренінг особистісного зростання”	Галузь знань, спеціальність, ОПП СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань – 23 Соціальна робота	Дисципліна вибіркова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 3	спеціальність – 231 «Соціальна робота»	Рік підготовки: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 4</i> <i>Заочна – 4</i>
Кількість змістових модулів – 3	освітньо-професійна програма – «Соціальна робота»	Лекції: <i>Денна – 32 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 95 год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i> Індивідуальна робота : <i>Денна – 3 год.</i> <i>Заочна –</i>
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 3,7		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Тренінг особистісного зростання»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Мета вивчення дисципліни – ознайомлення студентів із загальними основами та методикою проведення тренінгу особистісного зростання як навчальною дисципліною та видом практичної діяльності психолога, показати можливості використання наукових та прикладних психологічних знань у сфері освіти, формувати початкові уміння та навички інформаційно-аналітичної діяльності в галузі практичної психології, розвивати професійне мислення, сприяти професійному самовизначенню та особистісному розвитку студентів.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

1. Виробити навички само презентації.
2. Оволодіти навичками ефективного міжособистісного спілкування.
3. Сприяти розкриттю власного особистісного потенціалу.
4. Забезпечити підвищення емоційної стабільності, толерантності, здатності працювати у команді

3. Програма навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Тема 1. Загальна характеристика психологічного тренінгу

Поняття «тренінг». Значущість психологічного тренінгу. Створення Т-груп. Тренінги як форма практичної психологічної роботи.

Поняття «тренінг особистісного зростання». Основне завдання тренінгу особистісного зростання. Особистісний тренінг.

Поняття «соціально-психологічний тренінг». Метод активного соціально-психологічного навчання.

Класифікація психологічних тренінгів.

Специфічні риси і парадигми тренінгу

Тема 2. Предмет, проблеми і методи дослідження професійної ідентичності працівників

Структура, генезис, умови та особливості становлення і розвитку ідентичності.

Сутність поняття „професійна ідентичність”. Структурно-динамічний підхід до професійної ідентичності у науковій літературі.

Професійна приналежність як складова ідентичності особистості. Визначення і досягнення ідентичності. Криза ідентичності. „Конфлікт ідентичностей”. Джерела проблем професійної ідентичності. Порівняння професійної ідентичності українських фахівців, викладачів. Професійна ідентичність студентів.

Тема 3. Група як важливий чинник психологічного тренінгу

Переваги групової форми роботи. Характеристика переваг групової форми роботи. Переваги групового соціально-психологічного тренінгу. Переваги групової роботи психолога з підлітками над індивідуальною.

Основні аспекти групового процесу. Когнітивний аспект. Емоційний аспект. Конотативний або поведінковий аспект. Завдання інтелектуального усвідомлення.

Стадії розвитку групи. Основні психотерапевтичні чинники групової роботи. Етапи розвитку групи.

Зворотний зв'язок. Ознаки зворотного зв'язку. Диференціація міжособистісного зворотного зв'язку. Ефективність зворотного зв'язку. Шерінг. Мета шерінгу. Шерінг «зворотний зв'язок» (не розкручений). Шерінг «робота в зоні найближчого розвитку» (розкручений).

Оцінка ефективності тренінгу. Тренінговий ефект. Критерії ефективного тренінгу. Методики оцінки ефективності тренінгу.

Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТРЕНІНГУ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Тема 4. Змістові, організаційні та методичні аспекти проведення тренінгів

Соціально-психологічне навчання в умовах тренінгу. Змістові, організаційні і методичні аспекти ведення тренінгової групи.

Основи технології групового тренінгу. Умови групової роботи. Основні принципи і правила роботи тренінгової групи.

Методика роботи з інтерактивними іграми у тренінгах. Мотивуюча сила інтерактивних ігор професійного спрямування. Глибина інтервенції інтерактивної гри. Структурованість інтерактивних ігор.

Тема 5. Характеристика основних тренінгових методів і форм

Методичні прийоми, які використовуються на тренінгах. Правила вибору методів тренінгу. Основні групи методів, які використовуються в тренінгу. Групова дискусія. Метод мозкового штурму. Ігрові методи. Функції гри. Рольова гра. Ділова гра. Психодрама.

Основні тренінгові форми. Мета тренінгових форм. «Роздумуючи про себе самого». «Обличчям до обличчя». «Четвірка». «Прекрасна сімка». «Карусель». «Акваріум». «Посиденьки». «Народна думка». Вербалізація. Функції техніки вербалізації.

Тема 6. Технологія ведення тренінгу професійної ідентичності

Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. Методичні аспекти розробки та проведення навчального тренінгу студентів у вищій професійній школі.

Теоретичне і прикладне обґрунтування алгоритму складання програми тренінгу професійно-психологічного спрямування.

Підготовка і оформлення тренінгових матеріалів.

Тема 7. Професійна ідентифікація в умовах тренінгу

Цільові аспекти використання тренінгу професійної ідентичності. Механізми досягнення мети в умовах тренінгу професійної ідентичності. Перенесення професійних навичок у повсякденне життя.

Інтерактивні ігри як перехід від теорії до практики роботи працівника.

Тема 8. Особистість на шляху до особистісного зростання

Поняття «особистість». Складові структури особистості. «Я – образ» («Я – концепція»). Саморозвиток.

Психологічна структура особистісного зростання. Самопізнання. Самостимуляція. Програмування професійного і особистісного зростання. Самореалізація. Самопрезентація. Самосприйняття. Основні напрями самосприйняття особистості.

Спілкування як умова особистісного зростання. Рівні реалізації особистості.

Значущість тренінгу особистісного зростання.

Змістовий модуль 3. ПРАКТИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ

Тема 9. Організаційно-практичні аспекти та процес групового тренінгу

Вимоги до комплектування групи. Принципи при комплектуванні групи. Особистісні якості. Віковий склад групи. Стать. Професійний склад. Розмір групи.

Обладнання приміщення для тренінгу. Просторова і тимчасова організація тренінгів.

Традиційна схема (структура) тренінгового заняття. Етапи групової роботи. Структура тренінгового заняття. Ефект лабілізації.

Тема 10. Тренінг комунікативної компетенції майбутніх працівників

Міжособистісні відносини як соціально-психологічний компонент. Види міжособистісних відносин. Динаміка міжособистісних відносин.

Тренінг професійних комунікацій у практиці роботи працівника. Тренінг комунікативних умінь. Діалогічна взаємодія у вищій школі.

Професійне спілкування у роботі. Моделі комунікації. Спілкування як взаємодія. Механізми соціальної перцепції. Емпатійне спілкування.

Тренінг умінь спілкування. Тренінг ефективного спілкування. Тренінг ділового (професійного) спілкування. Тренінг толерантності.

Тема 11. Професійна ідентичність та професійне зростання

Особистісно-професійний розвиток людини в нових соціально-економічних умовах. Трудова кар'єра – простір соціальних ідентифікацій. Проблема прогнозування успіху в професіях, що полягають у наданні допомоги іншим людям.

Дилеми нової професії. Тренінг самоосмислення індивідуальності: дефініції та теоретичні положення. Акмеологічний тренінг Тренінг прогнозування поведінки: тренінг сенситивності. Тренінг впевненості в собі. Трансформація особистості в тренінгах професійного зростання та способи її вимірювання.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Тренінг особистісного зростання»

(денна форма навчання)

Тематика	Кількість годин					
	Лекції	Практич-ні заняття	СРС	ІРС	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ						
Тема 1. Загальна характеристика психологічного тренінгу	4	2	9		2	Складання структурних схем Дискусійне обговорення Тестові завдання
Тема 2. Предмет, проблеми і методи дослідження професійної ідентичності працівників	4	2	9			
Тема 3. Група як важливий чинник психологічного тренінгу	4	1	9	1		
Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТРЕНІНГУ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ						
Тема 4. Змістові, організаційні та методичні аспекти проведення тренінгів	2	1	9		2	Реферативні повідомлення Дискусійне обговорення Тестові завдання Дискусійне обговорення
Тема 5. Характеристика основних тренінгових методів і форм	4	1	9	1		
Тема 6. Технологія ведення тренінгу професійної ідентичності	2	1	9			
Тема 7. Професійна ідентифікація в умовах тренінгу	2	1	9			
Тема 8. Особистість на шляху до особистісного зростання	4	2	8			
Змістовий модуль 3. ПРАКТИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ						
Тема 9. Організаційно-практичні аспекти та процес групового тренінгу	2	1	8	1	2	Дискусійне обговорення Реферативні повідомлення
Тема 10. Тренінг комунікативної компетенції майбутніх працівників	2	1	8			
Тема 11. Професійна ідентичність та професійне зростання	2	1	8			
Разом	32	14	95	3	6	

(заочна форма навчання)

Тематика	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ			
Тема 1. Загальна характеристика психологічного тренінгу	0,5	—	12
Тема 2. Предмет, проблеми і методи дослідження професійної ідентичності працівників	0,5	—	12

Тема 3. Група як важливий чинник психологічного тренінгу	1	0,5	12
Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТРЕНІНГУ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ			
Тема 4. Змістові, організаційні та методичні аспекти проведення тренінгів	1	0,5	12
Тема 5. Характеристика основних тренінгових методів і форм	1	0,5	13
Тема 6. Технологія ведення тренінгу професійної ідентичності	1	0,5	13
Тема 7. Професійна ідентифікація в умовах тренінгу	1	–	13
Тема 8. Особистість на шляху до особистісного зростання	0,5	0,5	12
Змістовий модуль 3. ПРАКТИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ			
Тема 9. Організаційно-практичні аспекти та процес групового тренінгу	0,5	0,5	13
Тема 10. Тренінг комунікативної компетенції майбутніх працівників	0,5	1	13
Тема 11. Професійна ідентичність та професійне зростання	0,5	–	13
Разом	8	4	138

5. Тематика практичних занять

Денна форма

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ Практичне заняття № 1

Тема 1. Загальна характеристика психологічного тренінгу

Мета: Ознайомлення з особливостями тренінгів та становленням тренінгу особистісного зростання.

Питання для обговорення:

1. Поняття «тренінг».
2. Значущість психологічного тренінгу.
3. Створення Т-груп.
4. Тренінги як форма практичної психологічної роботи.
5. Поняття «тренінг особистісного зростання».
6. Основне завдання тренінгу особистісного зростання.
7. Особистісний тренінг.
8. Поняття «соціально-психологічний тренінг».
9. Метод активного соціально-психологічного навчання.
10. Класифікація психологічних тренінгів.
11. Специфічні риси тренінгу.
12. Парадигми тренінгу.

Практичне заняття № 2

Тема 2. Предмет, проблеми і методи дослідження професійної ідентичності працівників

Мета: Сформувати у студентів розуміння основних наукових понять і вміння здійснювати аналіз зв'язків між ними на основі побудови структурно-логічної схеми; розвивати у студентів навички наукового мислення на основі глибокого аналізу і якісного засвоєння наукових понять дисципліни «Тренінг особистісного зростання»; активізувати навчально-пізнавальну діяльність студентів; надавати процесу навчання творчого характеру.

Питання для обговорення:

1. Аналіз сутності понять «ідентичність», «ідентифікація», «особистісна і професійна ідентичність», «криза ідентичності», «конфлікт ідентичностей».
2. Взаємозв'язок між основними поняттями дисципліни «Тренінг особистісного зростання» у структурно-логічній схемі.
3. Професійна приналежність як складова ідентичності особистості.
4. Визначення і досягнення ідентичності.
5. Джерела проблем професійної ідентичності.
6. Порівняння професійної ідентичності українських фахівців, викладачів.
7. Професійна ідентичність студентів.

Завдання:

1. Виконати вправу «мозковий штурм» і скласти структурно-логічну схему взаємозв'язків основних понять дисципліни.
2. Виконати вправу «Джерела формування професіоналізму».

Практичне заняття № 3

Тема 3. Група як важливий чинник психологічного тренінгу

Мета: Ознайомлення з особливостями створення груп як важливого чинника психологічного тренінгу.

Питання для обговорення:

1. Переваги групової форми роботи. Характеристика переваг групової форми роботи.
2. Основні аспекти групового процесу.
3. Завдання інтелектуального усвідомлення.
4. Стадії та етапи розвитку групи.
5. Основні психотерапевтичні чинники групової роботи.
6. Зворотний зв'язок. Ознаки зворотного зв'язку.
7. Диференціація міжособистісного зворотного зв'язку.
8. Ефективність зворотного зв'язку.
9. Шерінг. Мета шерінгу.
10. Шерінг «зворотний зв'язок» (не розкручений).
11. Шерінг «робота в зоні найближчого розвитку» (розкручений).
12. Оцінка ефективності тренінгу. Тренінговий ефект.
13. Критерії ефективного тренінгу.
14. Методики оцінки ефективності тренінгу.

Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТРЕНІНГУ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Тема 4. Змістові, організаційні та методичні аспекти проведення тренінгів

Мета: Вивчення характеристик змістових, організаційних та методичних аспектів проведення тренінгів.

Питання для обговорення:

1. Соціально-психологічне навчання в умовах тренінгу.
2. Змістові, організаційні і методичні аспекти ведення тренінгової групи.
3. Основи технології групового тренінгу.
4. Умови групової роботи. Основні принципи і правила роботи тренінгової групи.
5. Методика роботи з інтерактивними іграми у тренінгах
6. Структурованість інтерактивних ігор.

Практичне заняття № 4

Тема 5. Характеристика основних тренінгових методів і форм

Мета: Вивчення особливих характеристик основних тренінгових методів і форм.

Питання для обговорення:

1. Методичні прийоми, які використовуються на тренінгах.
2. Правила вибору методів тренінгу.
3. Основні групи методів, які використовуються в тренінгу.
4. Основні тренінгові форми. Мета тренінгових форм.
5. Вербалізація. Функції техніки вербалізації.

Завдання:

1. Виконати вправи «Роздумуючи про себе самого». «Обличчям до обличчя». «Четвірка». «Прекрасна сімка». «Карусель». «Акваріум». «Посиденьки». «Народна думка».

Тема 6. Технологія ведення тренінгу професійної ідентичності

Мета: Вивчення особливостей організації ведення тренінгу професійної ідентичності.

Питання для обговорення:

1. Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки майбутніх соціальних працівників.
2. Методичні аспекти розробки та проведення навчального тренінгу студентів у вищій професійній школі.
3. Теоретичне і прикладне обґрунтування алгоритму складання програми тренінгу професійно-психологічного спрямування.
4. Підготовка і оформлення тренінгових матеріалів.

Практичне заняття № 5

Тема 7. Професійна ідентифікація в умовах тренінгу

Мета: Здійснити професійну самоідентифікацію студентів.

Питання для обговорення:

1. Цільові аспекти використання тренінгу професійної ідентичності.
2. Механізми досягнення мети в умовах тренінгу професійної ідентичності.
3. Перенесення професійних навичок у повсякденне життя.

Завдання:

1. Виконати тренінгові вправи «Життєве кредо», «Перспектива», «Плюс і мінус», «Карта моїх цілей».

Тема 8. Особистість на шляху до особистісного зростання.

Мета: Вивчення особливостей поведінки особистості на шляху до особистісного зростання.

Питання для обговорення:

1. Поняття «особистість».
2. Складові структури особистості.
3. «Я – образ» («Я – концепція»).
4. Саморозвиток.
5. Психологічна структура особистісного зростання.
6. Самопізнання.
7. Самостимуляція.

Практичне заняття № 6**Тема 8. Особистість на шляху до особистісного зростання.**

Мета: Вивчення особливостей поведінки особистості на шляху до особистісного зростання.

Питання для обговорення:

1. Програмування професійного і особистісного зростання.
2. Самореалізація.
3. Самопрезентація.
4. Самосприйняття. Основні напрями самосприйняття особистості.
5. Спілкування як умова особистісного зростання.
6. Рівні реалізації особистості.
7. Значущість тренінгу особистісного зростання.

Змістовий модуль 3. ПРАКТИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ**Тема 9. Організаційно-практичні аспекти та процес групового тренінгу**

Мета: Ознайомлення з організаційно-практичними аспектами процесу групового тренінгу.

Питання для обговорення:

1. Вимоги до комплектування групи.
2. Принципи при комплектуванні групи: особистісні якості, віковий склад групи, стать, професійний склад, розмір групи.
3. Обладнання приміщення для тренінгу.
4. Просторова і тимчасова організація тренінгів.
5. Традиційна схема (структура) тренінгового заняття.

6. Етапи групової роботи.
7. Структура тренінгового заняття.

Практичне заняття № 7

Тема 10. Тренінг комунікативної компетенції майбутніх працівників

Мета: Ознайомлення з особливостями проведення тренінгів комунікативної компетенції майбутніх працівників.

Питання для обговорення:

1. Міжособистісні відносини як соціально-психологічний компонент.
2. Види міжособистісних відносин. Динаміка міжособистісних відносин.
3. Тренінг професійних комунікацій у практиці роботи працівника.
4. Тренінг комунікативних умінь.
5. Професійне спілкування у роботі.
6. Моделі комунікації.
7. Спілкування як взаємодія.
8. Механізми соціальної перцепції.
9. Емпатійне спілкування.
10. Тренінг умінь спілкування.
11. Тренінг ефективного спілкування.
12. Тренінг ділового (професійного) спілкування.
13. Тренінг толерантності.

Тема 11. Професійна ідентичність та професійне зростання

Мета: Вивчення особливостей та ролі батьків у процесі інтегрування дитини з особливими потребами.

Питання для обговорення:

1. Особистісно-професійний розвиток людини в нових соціально-економічних умовах.
2. Трудова кар'єра – простір соціальних ідентифікацій.
3. Проблема прогнозування успіху в професіях, що полягають у наданні допомоги іншим людям.
4. Трансформація особистості в тренінгах професійного зростання та способи її вимірювання.

Завдання:

1. Провести вправи з акмеологічного тренінгу, тренінг прогнозування поведінки (тренінгу сенситивності), тренінгу впевненості в собі.

Заочна форма

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ

ТРЕНІНГУ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Практичне заняття № 1

Тема 1. Загальна характеристика психологічного тренінгу

Мета: Ознайомлення з особливостями тренінгів та становленням тренінгу особистісного зростання.

Питання для обговорення:

1. Поняття «тренінг».
2. Значущість психологічного тренінгу.
3. Створення Т-груп.
4. Тренінги як форма практичної психологічної роботи.
5. Поняття «тренінг особистісного зростання».
6. Основне завдання тренінгу особистісного зростання.
7. Особистісний тренінг.
8. Поняття «соціально-психологічний тренінг».
9. Метод активного соціально-психологічного навчання.
10. Класифікація психологічних тренінгів.
11. Специфічні риси тренінгу.
12. Парадигми тренінгу.

Тема 2. Предмет, проблеми і методи дослідження професійної ідентичності працівників

Мета: Сформувати у студентів розуміння основних наукових понять і вміння здійснювати аналіз зв'язків між ними на основі побудови структурно-логічної схеми; розвивати у студентів навички наукового мислення на основі глибокого аналізу і якісного засвоєння наукових понять дисципліни «Тренінг особистісного зростання»; активізувати навчально-пізнавальну діяльність студентів; надавати процесу навчання творчого характеру.

Питання для обговорення:

1. Аналіз сутності понять «ідентичність», «ідентифікація», «особистісна і професійна ідентичність», «криза ідентичності», «конфлікт ідентичностей».
2. Взаємозв'язок між основними поняттями дисципліни «Тренінг особистісного зростання» у структурно-логічній схемі.
3. Професійна приналежність як складова ідентичності особистості.
4. Визначення і досягнення ідентичності.
5. Джерела проблем професійної ідентичності.
6. Порівняння професійної ідентичності українських фахівців, викладачів.
7. Професійна ідентичність студентів.

Завдання:

1. Виконати вправу «мозковий штурм» і скласти структурно-логічну схему взаємозв'язків основних понять дисципліни.
2. Виконати вправу «Джерела формування професіоналізму».

Тема 3. Група як важливий чинник психологічного тренінгу

Мета: Ознайомлення з особливостями створення груп як важливого чинника психологічного тренінгу.

Питання для обговорення:

1. Переваги групової форми роботи. Характеристика переваг групової форми роботи.
2. Основні аспекти групового процесу.
3. Завдання інтелектуального усвідомлення.
4. Стадії та етапи розвитку групи.
5. Основні психотерапевтичні чинники групової роботи.

6. Зворотний зв'язок. Ознаки зворотного зв'язку.
7. Диференціація міжособистісного зворотного зв'язку.
8. Ефективність зворотного зв'язку.
9. Шерінг. Мета шерінгу.
10. Шерінг «зворотний зв'язок» (не розкручений).
11. Шерінг «робота в зоні найближчого розвитку» (розкручений).
12. Оцінка ефективності тренінгу. Тренінговий ефект.
13. Критерії ефективного тренінгу.
14. Методики оцінки ефективності тренінгу.

Практичне заняття № 2

Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТРЕНІНГУ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Тема 1. Змістові, організаційні та методичні аспекти проведення тренінгів

Мета: Вивчення характеристик змістових, організаційних та методичних аспектів проведення тренінгів.

Питання для обговорення:

1. Соціально-психологічне навчання в умовах тренінгу.
2. Змістові, організаційні і методичні аспекти ведення тренінгової групи.
3. Основи технології групового тренінгу.
4. Умови групової роботи. Основні принципи і правила роботи тренінгової групи.
5. Методика роботи з інтерактивними іграми у тренінгах
6. Структурованість інтерактивних ігор.

Тема 2. Характеристика основних тренінгових методів і форм

Мета: Вивчення особливих характеристик основних тренінгових методів і форм.

Питання для обговорення:

Методичні прийоми, які використовуються на тренінгах.

1. Правила вибору методів тренінгу.
2. Основні групи методів, які використовуються в тренінгу.
3. Основні тренінгові форми. Мета тренінгових форм.
4. Вербалізація. Функції техніки вербалізації.

Завдання:

1. Виконати вправи «Роздумуючи про себе самого». «Обличчям до обличчя». «Четвірка». «Прекрасна сімка». «Карусель». «Акваріум». «Посиденьки». «Народна думка».

Тема 3. Технологія ведення тренінгу професійної ідентичності

Мета: Вивчення особливостей організації ведення тренінгу професійної ідентичності.

Питання для обговорення:

1. Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки майбутніх соціальних працівників.
2. Методичні аспекти розробки та проведення навчального тренінгу студентів у вищій професійній школі.

3. Теоретичне і прикладне обґрунтування алгоритму складання програми тренінгу професійно-психологічного спрямування.
4. Підготовка і оформлення тренінгових матеріалів.

Тема 4. Професійна ідентифікація в умовах тренінгу

Мета: Здійснити професійну самоідентифікацію студентів.

Питання для обговорення:

1. Цільові аспекти використання тренінгу професійної ідентичності.
2. Механізми досягнення мети в умовах тренінгу професійної ідентичності.
3. Перенесення професійних навичок у повсякденне життя.

Завдання:

1. Виконати тренінгові вправи «Життєве кредо», «Перспектива», «Плюс і мінус», «Карта моїх цілей».

Тема 5. Особистість на шляху до особистісного зростання.

Мета: Вивчення особливостей поведінки особистості на шляху до особистісного зростання.

Питання для обговорення:

Поняття «особистість».

1. Складові структури особистості.
2. «Я – образ» («Я – концепція»).
3. Саморозвиток.
4. Психологічна структура особистісного зростання.
5. Самопізнання.
6. Самостимуляція.

Питання для обговорення:

Програмування професійного і особистісного зростання.

1. Самореалізація.
2. Самопрезентація.
3. Самосприйняття. Основні напрями самосприйняття особистості.
4. Спілкування як умова особистісного зростання.
5. Рівні реалізації особистості.
6. Значущість тренінгу особистісного зростання.

Змістовий модуль 3. ПРАКТИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ

Тема 6. Організаційно-практичні аспекти та процес групового тренінгу

Мета: Ознайомлення з організаційно-практичними аспектами процесу групового тренінгу.

Питання для обговорення:

1. Вимоги до комплектування групи.
2. Принципи при комплектуванні групи: особистісні якості, віковий склад групи, стать, професійний склад, розмір групи.
3. Обладнання приміщення для тренінгу.
4. Просторова і тимчасова організація тренінгів.
5. Традиційна схема (структура) тренінгового заняття.
6. Етапи групової роботи.
7. Структура тренінгового заняття.

Тема 7. Тренінг комунікативної компетенції майбутніх працівників

Мета: Ознайомлення з особливостями проведення тренінгів комунікативної компетенції майбутніх працівників.

Питання для обговорення:

Міжособистісні відносини як соціально-психологічний компонент.

1. Види міжособистісних відносин. Динаміка міжособистісних відносин.
2. Тренінг професійних комунікацій у практиці роботи працівника.
3. Тренінг комунікативних умінь.
4. Професійне спілкування у роботі.
5. Моделі комунікації.
6. Спілкування як взаємодія.
7. Механізми соціальної перцепції.
8. Емпатійне спілкування.
9. Тренінг умінь спілкування.
10. Тренінг ефективного спілкування.
11. Тренінг ділового (професійного) спілкування.
12. Тренінг толерантності.

Тема 8. Професійна ідентичність та професійне зростання

Мета: Вивчення особливостей та ролі батьків у процесі інтегрування дитини з особливими потребами.

Питання для обговорення:

1. Особистісно-професійний розвиток людини в нових соціально-економічних умовах.
2. Трудова кар'єра – простір соціальних ідентифікацій.
3. Проблема прогнозування успіху в професіях, що полягають у наданні допомоги іншим людям.
4. Трансформація особистості в тренінгах професійного зростання та способи її вимірювання.

Завдання:

1. Провести вправи з акмеологічного тренінгу, тренінг прогнозування поведінки (тренінгу сенситивності), тренінгу впевненості в собі.

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота виконується студентом у формі «Портфолію», що складається із структурно-логічних схем, які відображають сутність теоретичних основ з дисципліни, що вивчається.

Варіанти самостійної роботи з дисципліни «Тренінг особистісного зростання»

1. Використання тренінгових вправ у роботі працівника.
2. Використовуючи результати психодіагностики власних якостей, складіть психологічний портрет власної особистості та розробіть програму свого особистісного зростання.
3. Вимоги до підготовки і тренінгових матеріалів.

4. Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки працівників.
5. Програма підвищення нервово-психічної стійкості.
6. Програма проведення акмеологічного тренінгу для працівників.
7. Програма проведення аксіологічного тренінгу для працівників.
8. Програма проведення когнітивного тренінгу для працівників.
9. Програма проведення мотиваційного тренінгу для працівників.
10. Програма проведення тренінгу для розвитку професійної компетенції працівників.
11. Програма проведення тренінгу емоційної зрілості для працівників.
12. Програма проведення тренінгу з визначення цінностей власної роботи.
13. Програма проведення тренінгу професійного спілкування для працівників.
14. Програма проведення тренінгу професійної ідентичності для працівників.
15. Програма проведення тренінгу само осмислення індивідуальності для працівників.
16. Програма проведення тренінгу самоідентифікації працівників.
17. Програма проведення тренінгу саморозкриття для працівників.
18. Програма проведення тренінгу формування пізнавального інтересу для працівників.
19. Програма проведення тренінгу формування пізнавальної активності працівників.
20. Програма профілактики і корекції симптомів емоційного вигорання.
21. Програма тренінг-семінару «Оптимізація готовності до ризику».
22. Програма тренінгу «Управління агресією».
23. Програма тренінгу емоційної стійкості формування комунікативної компетентності.
24. Програма тренінгу модифікації поведінки.
25. Програма тренінгу мотивації досягнення.
26. Програма тренінгу особистісного зростання для однієї з категорій населення: учнів 9 класу.
27. Програма тренінгу особистісного зростання для однієї з категорій населення: учнів 11 класу.
28. Програма тренінгу особистісного зростання для однієї з категорій населення: для учасників клубу лідерства.
29. Програма тренінгу особистісного зростання для однієї з категорій населення: студентів першого курсу.
30. Програма тренінгу особистісного зростання для однієї з категорій населення: студентів п'ятого курсу.
31. Програма тренінгу особистісного зростання для однієї з категорій населення: вчителів – початківців.
32. Програма тренінгу особистісного зростання для однієї з категорій населення: педагогів, що мають стаж роботи більше 10 років.
33. Програма тренінгу особистісного зростання для однієї з категорій населення: для батьків.

34. Програма тренінгу особистісного зростання для однієї з категорій населення: для викладачів вищої школи.
35. Програма тренінгу позитивного мислення.
36. Програма тренінгу розвитку професійної мотивації та самосвідомості.
37. Програма тренінгу формування стресостійкості особистості.
38. Розробіть правила регуляції власної емоційної стійкості.
39. Теоретичне і прикладне обґрунтування алгоритму складання тренінгу професійного спрямування для працівників.
40. Трансформація особистості у тренінгах професійного зростання.

7. Тренінг з дисципліни

Завдання тренінгу:

- розширення можливостей встановлення контакту в різних ситуаціях спілкування;
- відпрацювання навичок розуміння інших людей, себе, а також взаємин між людьми;
- опанування навичок ефективного слухання;
- активізація процесу самопізнання та самоактуалізації;
- розширення діапазону творчих здібностей.

Вправа «Автобус»

Мета вправи: відпрацювання гнучкості невербальної поведінки

Учасники розбиваються на пари. Інструкція наступна: «Зараз ви пасажир автобуса. За сигналом «Червоний» автобус зупиняється на світлофорі. Раптом ви бачите в зустрічному автобусі людину, яку ви давно не бачили. Ви хочете домовитися про зустріч з нею в якомусь певному місці і в певний час. У вашому розпорядженні - одна хвилина, поки автобуси стоять біля світлофора. За сигналом «Зелений» вмикається зелене світло і автобуси роз'їжджаються».

Після невербального програвання, учасники тренінгу діляться інформацією про те, як вони зрозуміли один одного.

Тривалість: 15-20 хвилин.

Вправа «Зіпсований телефон»

Мета вправи: вдосконалення навичок невербальної комунікації; спілкування без допомоги слів; здатності розуміти партнера на невербальному рівні.

Із групи вибирається п'ять студентів, чотири з них виходять з кімнати. П'ятому дається текст: "У батька було 3 сина. Старший розумний був чоловіча, середній був ну так собі, молодший син був не в собі ". Він повинен без слів показати цей текст четвертій людині, той третьому, той другому, і потім першому. Для кращого запам'ятовування перша людина може проговорити текст кілька раз. Потім, починаючи з самого останнього студента, розпитуємо, про що був текст історії. Можна просити повторювати текст, якщо той, кому він передається, не розуміє його.

Обговорення того, які засоби оповідач використовував для передачі повідомлення. На що звертав в першу чергу увагу слухач. Наскільки слухач міняв комунікативні засоби, стаючи оповідачем.

Тривалість: 20-25 хвилин

Вправа «Втеча з в'язниці»

Мета вправи: розвиток здібностей до емпатії, розуміння міміки, мови рухів тіла.

Учасники групи стають у дві шеренги обличчям один до одного. Ведучий пропонує завдання: "Перша шеренга буде грати злочинців, друга - їх спільників, які прийшли в тюрму, для того щоб влаштувати втечу. Між вами звуконепроникна скляна перегородка. За короткий час побачення (5 хвилин) спільники за допомогою жестів і міміки повинні "розповісти" злочинцям, як вони будуть рятувати їх з в'язниці (кожен "спільник" рятує одного "злочинця)". Після закінчення гри "злочинці" розповідають про те, чи правильно вони зрозуміли план втечі.

Тривалість: 15-20 хвилин.

Вправа «Дзеркало»

Інструкція тренера: «Зараз вам пропонується виконати кілька нескладних завдань, вірніше зімітувати їх виконання. Для першого виконання потрібно 2 учасника.

Пара учасників виходить вперед. Один з них - виконавець, а інший - його дзеркальне відображення, що наслідує всі рухи виконавця. Решта учасників групи - глядачі, вони спостерігають за грою пари і виставляють партнеру, що грає роль дзеркала, оцінку за артистизм. Потім партнери в парі міняються ролями. Пари по черзі міняються, таким чином перед групою виступають всі її учасники. Кожен виступає в двох ролях: в ролі виконавця і в ролі дзеркала. Кожен виконує по 2 дії. Група оцінює акторів, які грають роль дзеркала, за п'ятибальною системою. Потім оцінки всіх учасників будуть підсумовуватися і кожен зможе дізнатися про успішність своєї роботи в ролі дзеркала. Обговорити, як себе відчували учасники у різних ролях, чи зручно їм було бути дзеркалом і відображати чужі дії.

Пропоновані дії: пришити гудзик, попросувати білизну, спекти пиріг, зібратися в дорогу, зашнурувати черевики, виступити в цирку, помити голову, підмести підлогу, забратися в кімнату, намалювати картину, посадити картоплю, приготувати салат. Дії можуть додаватися в залежності від кількості учасників.

Тривалість: 5 хвилин на виступ однієї пари, 10 хвилин на обговорення переваг та недоліків і зворотний зв'язок.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Тренінг особистісного зростання» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, есе;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;

- інші види індивідуальних та групових завдань.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Тренінг особистісного зростання» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для заліку

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3
40%	40%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота
Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (7 занять, 11 тем – 7 оцінок).	Підсумкова письмова робота, яка охоплює всі теми	Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконані завдання під час тренінгу	Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконані завдання самостійної роботи

Поточне опитування (40%)

90–100 балів – у повному обсязі володіє матеріалом курсу, вільно, логічно та аргументовано викладає його під час дискусій та обговорень, демонструє глибоке розуміння феноменів особистісного зростання, групової динаміки, комунікативних процесів; активно бере участь у тренінгових вправах.

75–89 балів – достатньо повно засвоїв матеріал, але у викладі окремих питань бракує глибини; припускається поодинокі несуттєві помилки; бере активну участь у більшості завдань.

65–74 бали – відтворює основний зміст тем, але без належної аргументації, аналізу та узагальнення; допускає суттєві неточності; бере участь у завданнях переважно репродуктивно.

60–64 бали – має фрагментарні знання з курсу; відповіді поверхові, непослідовні; проявляє недостатню активність у тренінгу.

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст питань, у тренінгових завданнях участі не бере.

Модульний контроль (40%)

Виконується у формі **письмової підсумкової роботи** (тести, теоретичні та практичні питання).

90–100 балів – глибоке та системне опрацювання матеріалу, повне виконання завдань, логічне й науково обґрунтоване розкриття тематики, застосування методів аналізу тренінгових процесів.

75–89 балів – виконання завдань у цілому правильне, але окремі аспекти розкриті поверхово; допускаються незначні неточності; робота містить аргументовані приклади з практики.

65–74 бали – відповіді неповні, без належного обґрунтування; припускається суттєвих помилок у поясненні понять чи тренінгових методик.

60–64 бали – завдання виконано частково; відповіді фрагментарні, недостатньо обґрунтовані; демонструється слабе розуміння змісту дисципліни.

1–59 балів – робота виконана формально або не виконана.

Тренінг (15%)

90–100 балів – активно та творчо бере участь у всіх вправах («Автобус», «Дзеркало», «Втеча з в'язниці» тощо), вільно застосовує здобуті знання у практичних ситуаціях, виявляє здатність до саморефлексії та конструктивного зворотного зв'язку.

75–89 балів – загалом активно працює в групі, але окремі завдання виконує поверхово; виявляє належну комунікативність і креативність із незначними недоліками.

65–74 бали – бере участь у тренінгу, але без глибокого аналізу й самостійності; підходи здебільшого репродуктивні; допускає неточності у виконанні завдань.

60–64 бали – виявляє низьку активність, виконує завдання формально, без творчості й аргументації.

1–59 балів – не бере участі у тренінгових вправах або суттєво порушує їх виконання.

Самостійна робота (15%)

(«Портфоліо», індивідуальні програми особистісного зростання, схеми, розробка тренінгових вправ)

90–100 балів – робота повністю відповідає вимогам, містить елементи власних досліджень, глибокі саморефлексії, творчий підхід до розробки тренінгових програм.

75–89 балів – завдання виконані в основному правильно, але з окремими недоліками; робота свідчить про достатній рівень засвоєння матеріалу, містить індивідуальні напрацювання.

60–74 бали – завдання виконані частково або поверхово; наявні значні помилки; рівень опанування матеріалу недостатній.

1–59 балів – завдання не виконані або виконані формально; відсутні авторські ідеї чи напрацювання

Залік з дисципліни «Тренінг особистісного зростання»

Залік має комплексний характер і включає:

1. Тестові завдання (30 питань, по 1 балу кожне).
2. Практичне завдання (**тренінгова вправа/кейс**) – оцінюється від 0 до 30 балів.
3. Теоретичні питання (2 проблемних питання, по 20 балів кожне).

Критерії оцінювання:

1. Тести (максимум 30 балів)

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь.

2. Практичне завдання (максимум 30 балів)

20–30 балів – у повному обсязі володіє методикою проведення тренінгових вправ, правильно організовує діяльність, інтерпретує результати, демонструє високий рівень самостійності та креативності.

10–19 балів – у достатньому обсязі виконує завдання, але частково припускається помилок, відповіді фрагментарні, інтерпретація результатів поверхова.

1–9 балів – завдання виконано частково, із суттєвими неточностями, відсутнє обґрунтування результатів, низький рівень практичної підготовки.

3. Теоретичні питання (2 × 20 = максимум 40 балів)

15–20 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, логічно та аргументовано викладає теоретичні засади тренінгу, демонструє глибоке розуміння понять «професійна ідентичність», «особистісне зростання», «групова динаміка».

8–14 балів – матеріал засвоєно частково, відповіді фрагментарні, аргументація поверхова, допускаються неточності у термінології чи тлумаченні тренінгових методів.

1–7 балів – відповідь нечітка, містить суттєві помилки, не розкриває зміст питання.

Підсумкова оцінка за залік (100 балів):

Тести – 30 балів

Практичне завдання – 30 балів

Теоретичні питання – 40 балів

Таким чином, студент має продемонструвати поєднання теоретичних знань, практичних навичок тренінгової діяльності та здатність до самостійного аналізу й рефлексії.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-11
2	Проекційний екран	1-11
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	1-11
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-11
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	1-11
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-11
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-11

8	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-11
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1-11

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Активні форми взаємодії викладача і студентів у навчально-виховному процесі вищої школи: організаційно-методичні аспекти: навчально-методичний посібник для викладачів і наставників академічних груп / О. О.Дем'яненко. Біла Церква, 2019. 35 с.

2. Баранівський, В. Ф. Основи психології та педагогіки: посіб. для підгот. до іспитів / В. Ф. Баранівський, Л. Ф. Терещенко. Київ: Паливода А.В., 2018. 223 с.

3. Бідюк, І.А. Педагогічна психологія. Навчальний посібник / І.А. Бідюк, О.Д. Научитель. Харків: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т». 2017. 57с.

4. Євтух М.Б. Педагогічна психологія: Підручник / М.Б. Євтух, Е.В. Лузік, Н.В. Ладогубець, Т.В. Ільїна. Київ: в-во Кондор, 2019. 420 с.

5. Єгорова Т. Д. Ефективна комунікація: публічний виступ: навч. посіб. Київ: НАДУ, 2018. 164 с.

6. Жаворонкова Г.В., Скібіцький О.М., Сівашенко Т.В. Управління конфліктами: навч. посіб. Київ : Каравела, 2018. 318с.

7. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник/ Андрєєнкова В.Л., Байдик В.В., Войцях Т.В., Калашник О.А. та ін. Київ: ФОП Нічога С.О. 2020. 196 с.

8. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби: метод. рек. / авт.-упор.: В. М. Горленко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук ; за заг. ред. В. Г. Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 106 с.

9. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Теорія та практика психологічних тренінгів. К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 209 с.

10. Лефтеров В.О., Форманюк Ю.В., Третьякова Т.М. Теорія і практика психологічного тренінгу: методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів. Одеса: Фенікс, 2021. 44 с.

11. Методика проведення тренінгів з розвитку професійної компетентності андрагогів: методичні рекомендації / Баніт О. В., Коваленко О. Г. Київ: ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 104 с.

12. Методичні рекомендації з проведення тренінгових занять для підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості / Л.М. Карамушка, О.В. Креденцер, К.В.Терещенко та ін.; за ред. Л.М. Карамушки. К. : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. 49 с.

13. О. Хлівна, Я. Хлівний Тренінг як засіб динамічного навчання та розвитку особистості. *Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (10-14 травня 2021 року)* / за заг. ред. Я.О.Гошовського, О.В.Лазорко, Т.І.Дучимінської, А.В.Кульчицької, А. Б.Мудрик, Т. В. Федотової. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. 132 с.

14. Теоретичні основи психологічного тренінгу: метод. рекомендації / М. Е. Білова. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021. 36 с.
15. Тренінги з розвитку професійної компетентності андрагогів: практичний посібник / Авт. кол.: Баніт О. В., Коваленко О. Г., Котирло Т. В., Піддячий В. М., Самко А. М., Шарошкіна Н. Г. Київ: ІПОД ім. Івана Зязюна НАПН України, 2021. 407 с.
16. Тренінгове навчання в закладі вищої освіти: навчально-методичний посібник / М. В. Афанасьєв, Г. А. Полякова, Н. Ф. Романова та ін.; за заг. ред. професора М. В. Афанасьєва. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 323 с.
17. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання.: навч. Посібн. / В. М. Федорчук Київ: Центр учбової літератури. 2017. 250 с.
18. Хейден Дж. Міф про мотивацію. Як налаштуватися на перемогу. Перекл. Асташов О. Київ: Наш Формат, 2019. 192 с.
19. Шафранський В.В. Предиктори розвитку творчих спроможностей майбутніх фахівців. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. Харків. 2021. Вип. 64. С. 147-157.
20. Шафранський В.В., Колісник М.І. Тренінг розвитку невербальної креативності. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. Харків. 2022. Вип. 66. С. 376-388.
21. Sibeko G, Milligan PD, Roelofse M, Molefe L, Jonker D, Ipser J, et al. Piloting a mental health training programme for community health workers in South Africa: an exploration of changes in knowledge, confidence and attitudes. *BMC Psychiatry*. 2018;18:191.
22. Zawadzka A. M. Psychologia zarządzania w organizacji. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2021.

Інтернет-ресурси

23. Бібліотека ім. Л. Каніщенка Західноукраїнського національного університету. URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/>
24. Вправи для розвитку міжпівкульної взаємодії. (2020). [Електронний ресурс]. URL: <http://autta.org.ua/ua/materials/material/Vpravi-dlya-rozvitku-m-zhp-vkulnoi-vzaiemod-i/>
25. Гніда Т., Лунченко Н., Луценко Ю. Настільна книга тренера з питань пробації: практичний посібник / авт. кол. Т. Б. Гніда, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко; заг. ред. Ю. А. Луценка. Біла Церква: Час Змін Інформ, 2021. 88 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728931/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
26. Грант-Галворсон Г. Успішні. Як ми досягаємо мети / Перекл. Павленко І. Київ: Наш Формат, 2019. 256 с. URL: <https://nashformat.ua/products/uspishni.-yak-my-dosyagaemo-mety-709290>
27. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
28. Ніколаєв Л. Навчання дорослих з використанням тренінгових технологій: психологічні аспекти. С. 2. URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/15034>
29. Психологіс — енциклопедія [практичної психології](#). URL:

<http://psychologis.com.ua/>

30. Синхронізація півкуль головного мозку. Вправи та практики активації. (2020). URL: <https://yak-zrobyty.in.ua/sinxronizaciya-pivkul-golovnogo-mozku-vpravi-ta-praktiki-aktivacii/>